

KHU DI TÍCH CHIẾN KHU VĨNH LỢI

(DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HÓA)

Chiến khu Vĩnh Lợi được hình thành vào năm 1946 (nay thuộc xã Vĩnh Tân, thị xã Tân Uyên, tỉnh Bình Dương) trên một vùng đất cao ráo, được xây dựng giữa 03 khu rừng lớn của xã Vĩnh Tân (rừng Cây Bông, rừng Sở Tiểu và rừng Thầy Cai) rộng hơn 300ha, được bao bọc bởi hai con suối là: Suối Cái (suối Cầu Thợ Ụt), và suối Vĩnh Lợi ở hướng Đông Nam, hướng Đông - Tây có hai trục lộ giao thông chạy về hướng bắc tạo sự liên thông với chiến khu Đ, chiến khu Thuận An Hòa.

1. Vị trí, không gian di tích:

Vị trí di tích nằm về phía bắc huyện Tân Uyên, thuộc địa bàn xã Vĩnh Tân, huyện Tân Uyên, tỉnh Bình Dương.

Từ trung tâm huyện Tân Uyên đi về xã Vĩnh Tân khoảng 15km gặp UBND xã Vĩnh Tân, theo đường LT 742 (đường 15 cũ) khoảng 1km sẽ tới di tích, nơi chiến khu Vĩnh Lợi ra đời đầu tiên cũng là nơi đang được quy hoạch khu tưởng niệm chiến khu, với diện tích 5ha. Đường đi rất thuận tiện cho cả ô tô, xe máy.

Chiến khu Vĩnh Lợi được hình thành vào năm 1946, là một vùng đất cao ráo, được xây dựng giữa 03 khu rừng lớn của xã Vĩnh Tân (rừng Cây Bông, rừng Sở Tiểu và rừng Thầy Cai) rộng hơn 300ha, được bao bọc bởi hai con suối là: Suối Cái (suối Cầu Thợ Ụt), và suối Vĩnh Lợi ở hướng Đông Nam, hướng Đông - Tây có hai trục lộ giao thông chạy về hướng bắc tạo sự liên thông với chiến khu Đ, chiến khu Thuận An Hòa.

Căn cứ Vĩnh Lợi là cơ quan lãnh đạo, chỉ đạo của Xã, Huyện và Tỉnh, nơi tổ chức xây dựng, phát triển lực lượng cách mạng, đã hình thành một lực lượng lớn gồm 3 thứ quân: Bộ đội chủ lực, du kích tập trung và du kích xã, ấp. Phía bắc Vĩnh Lợi có Bến Xoài, phía tây nam có ấp 3 Tân Hiệp, phía đông bắc có ngã tư Bến Sắn. Ta chủ trương cho họp chợ nơi đây vào mỗi buổi sáng để phục vụ đời sống nhân dân trong vùng căn cứ.

Chiến khu Vĩnh Lợi là căn cứ của huyện ủy Châu Thành trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và Mỹ. Được UBND tỉnh Bình Dương xếp hạng là di tích lịch sử cấp tỉnh theo quyết định số 3873/QĐ-UBND ngày 07/12/2010.

2. Sự kiện và Ý nghĩa lịch sử:

Năm 1947, Huyện ủy Châu Thành được thành lập tại căn cứ Vĩnh Lợi, đồng chí Đồng Văn Tài làm Bí thư, đồng chí Trương Văn Nghi (Hai Phong) phụ trách LLVT. Sau khi thành lập, Huyện ủy tập trung xây dựng thêm nhiều Chi, Đảng bộ ở tại xã Vĩnh Tân và các xã lân cận để trực tiếp chỉ đạo phong trào kháng chiến.

Để bảo vệ căn cứ, quân và dân huyện ủy Châu Thành tổ chức nhiều cuộc chống càn tại khu căn cứ và các xã lân cận, buộc quân Pháp phải rút bỏ đồn Thợ Ụt (cuối năm 1947). Từ đó khu căn cứ được mở rộng về phía Đông nối liền với chiến khu Đ rộng lớn. Các cơ quan được hình thành: Ủy ban hành chánh, Thông tin, Tinh đội, Công an, trú đóng từ Dốc Hồ Cao đến ấp 5 Ông Tảo. Các cơ quan đoàn thể của tỉnh như: Nông dân cứu quốc, Tỉnh hội Cao Đài vận. Các cơ quan của Huyện ủy Châu Thành như: Huyện ủy, Ủy ban kháng chiến hành chính, ngành Thông tin tuyên truyền, Công an, Huyện đội và Ban Chỉ huy đại đội 2 của Chi đội 1, tiểu đoàn 902 đóng quân từ Cây Gòn, rừng Cây Bông đến ấp 2 xóm Đình, Trao Trảo, Bến Xoài.

Tại căn cứ Huyện ủy cho xây dựng một hàng rào chiến đấu dài trên 20km từ Thái Hòa (Tân Uyên) chạy qua các xã Tân Phước, Tân Hóa, Tân Hiệp, Phú Chánh đến ấp 1 xã Vĩnh Tân. Bên ngoài hàng rào có hầm chống chiến xa, bên trong trồng tre, cây dứa gai, bố trí hầm chông, hố đinh, có cửa ra vào khu cơ quan. Bộ đội thì xây dựng chiến hào, ụ chiến đấu, sẵn sàng đánh địch khi chúng càn quét.

Trong năm 1947, diễn ra Đại hội Phụ nữ toàn tỉnh Thủ Dầu Một tại căn cứ Vĩnh Lợi. Đến năm 1948, địch huy động 1 tiểu đoàn lính Âu Phi và lực lượng thân binh Cao Đài mở cuộc càn quét vào khu vực Vĩnh Lợi - Bình Chánh - Thái Hòa. Quyết tâm chặn

đánh địch, lực lượng du kích Vĩnh Tân và của hai xã bạn phối hợp cùng với bộ đội 301 của tỉnh TDM đã chiến đấu dũng cảm, diệt và làm bị thương gần 120 tên, phá hủy 1 cối 120ly. Cuộc chống càn thắng lợi trong điều kiện còn thiếu thốn về vũ khí đã làm cho lực lượng ta phấn chấn, đồng bào vui mừng và tin yêu.

Tháng 01/1950, Khu ủy miền Đông, tỉnh Thủ Dầu Một triệu tập Hội nghị tại sở cao su Trao Trảo để khẳng định cuộc kháng chiến là toàn dân, toàn diện và trường kỳ.

Sau Hiệp định Gieneve, đầu tháng 8/1954 tại chiến khu Vĩnh Lợi, huyện ủy Châu Thành đã tổ chức trọng thể cuộc mittinh mừng chiến thắng và tiễn đưa đoàn quân trong huyện tập kết ra miền Bắc. Từ thời gian này, mọi hoạt động của lực lượng cách mạng miền Nam nói chung và lực lượng huyện Châu Thành nói riêng, tiến hành chôn dấu vũ khí, rút vào hoạt động bí mật.

- Chiến khu Vĩnh Lợi thời chống Mỹ:

Đầu 1956, đồng chí Võ Văn Thuận (Ba Tình), Bí thư huyện ủy bị địch bắt, đồng chí Nguyễn Như Phong (Trương Văn Nghi) lên thay. Huyện ủy chủ trương cho cán bộ, đảng viên đang hoạt động hợp pháp có dấu hiệu bị lộ ra rừng căn cứ đào hầm bí mật trú ẩn, hạn chế đi lại, bố trí cơ sở canh gác nhằm bảo toàn lực lượng cách mạng đang bị kẻ thù đàn áp, bắt bớ khốc liệt.

Tháng 2/1956, đồng khởi tự phát ở ấp cây Quáo và kéo ra sở Bác Vật. Đến cuối năm 1956, tổ tự vệ Châu Thành lấy danh nghĩa bộ đội Lam Sơn, tổ chức phục kích ở sở Bác Vật, tiêu diệt 7 tên biệt kích chi khu.

Đêm 25/02/1960, toàn huyện Châu Thành cùng với các nơi khác trong tỉnh đồng loạt nổi dậy tham gia phong trào đồng khởi.

Trong suốt cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, chiến khu Vĩnh Lợi tổ chức đào hầm bí mật, địa đạo, đắp ụ chiến đấu... quyết bám trụ, bám địa bàn chiến đấu, tổ chức những trận chống càn giữ vững căn cứ, chiến khu.

Giữa năm 1961, đội du kích xã Vĩnh Tân phối hợp với lực lượng C.62 Châu Thành và một bộ phận của C.304 tỉnh Thủ Dầu Một tiến đánh đồn Bến Xoài ngay giữa ban ngày, đồng thời bao vây bót Cầu Thợ Ụt không để cho chúng ứng cứu lẫn nhau. Mặc dù trận này ta chưa tiêu diệt được bót Bến Xoài nhưng đã tác động mạnh đến tinh thần bọn lính đóng ở đây, chúng hoang mang lo sợ ngày đêm, sau này phải rút bỏ bót Bến Xoài ra đồn bót Cầu Thợ Ụt. Đây là giai đoạn củng cố và phát triển vùng căn cứ. Đoàn hậu cần của Miền và của Trung ương Cục (gọi là R) được mở ra ở Vĩnh Tân và các xã ven Chiến khu Đ.

Trên địa bàn Vĩnh Tân từ năm 1963 trở đi có nhiều kho gạo lớn và là nơi trung chuyển về trên. Hàng đêm từng đoàn xe bò chở gạo, thực phẩm từ căn cứ Vĩnh Tân lăn bánh hướng về Bình Mỹ giao cho hậu cần của R.

Khi hiệp định Pa-ri được ký kết ngày 27/1/1973, lực lượng cách mạng phát triển mạnh mẽ về mọi mặt, cũng là lúc quân địch ở thế sa lầy, bọn nguy quyền tăng cường càn quét tập trung đánh phá vùng căn cứ, vùng ven đô, thôn xóm dân cư... hòng làm giảm tốc độ lớn mạnh của lực lượng giải phóng quân.

Từ 1973-1974, các LLVT cách mạng như tiểu đoàn Phú Lợi, đại đội Đặc công 73, đại đội 62 Châu Thành cùng du kích xã Vĩnh Tân liên tục phối hợp tổ chức chiến đấu chống các cuộc càn quét của địch vào chiến khu Vĩnh Lợi, gây cho địch nhiều thiệt hại nặng nề.

Đầu năm 1975, LLVT cách mạng phát triển mạnh mẽ, liên tục tổ chức các cuộc chống càn vào khu vực Ông Đông, Bà Tri, gây thiệt hại nặng nề cho kẻ thù.

Ngày 29/4/1975, Tỉnh ủy tập trung hơn 400 cán bộ tại căn cứ Rừng Tre xã Vĩnh Tân, triển khai kế hoạch khởi nghĩa tiến về giải phóng thị xã Thủ Dầu Một.

Chiến khu Vĩnh Lợi- Vĩnh Tân đã đóng góp sức người, sức của cho cách mạng, rất đổi anh hùng đã vượt qua gian khổ hy sinh, ác liệt của chiến trường, vừa xây dựng vừa chiến đấu bảo vệ căn cứ, giữ vững và phát huy vai trò là căn cứ hậu cần, bàn đạp vững chắc trong kháng chiến với phong trào cách mạng của địa phương, góp phần vào thắng lợi trong hai cuộc kháng chiến trường kỳ, mà cuối cùng là chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử 1975, giải phóng hoàn toàn miền Nam thống nhất đất nước.

Chiến khu Vĩnh Lợi là biểu tượng, là niềm vinh dự, tự hào của Đảng bộ, nhân dân, các LLVT của huyện Châu Thành và tỉnh Thủ Dầu Một- Bình Dương. Nhằm góp phần giáo dục truyền thống cho nhân dân, cho các thế hệ trẻ hôm nay và mai sau.

Việc trùng tu tôn tạo di tích Chiến khu Vĩnh Lợi đang được quy hoạch. UBND tỉnh Bình Dương đã phê duyệt dự án Khu tưởng niệm chiến khu với diện tích 5ha trên địa điểm dấu tích năm xưa, bao gồm các hạng mục: Tượng đài chiến thắng, Đền thờ tưởng niệm, Nhà bia ghi danh, Sân hành lễ, khu cây xanh cảnh quan, Đất giao thông, bãi xe và phục chế lại hệ thống địa đạo, giao thông hào, hầm chiến đấu... Đây là việc làm hết sức ý nghĩa tầm quan trọng trong công tác bảo tồn và phát huy di tích, giáo dục truyền thống lịch sử địa phương về một thời đấu tranh giành tự do độc lập của thế hệ cha anh đi trước.

